

NYUPPTÄCKT HÄLLRISTNING PÅ KINNEKULLE.

AF

MÄRTA LEIJONHUFVUD.



Svenska Fornminnesföreningens Tidskrift, del 8, sid. 102 ff. beskriver doktor Emil Ekhoﬀ några sommaren 1889 upptäckta och af honom kort tid därefter undersökta och afklappade hällristningar vid

Flyhof nära Husaby, som bekant beläget på sydöstra sidan af Kinnekulles nedersta "klef".

Vid ett besök å Kinnekulle i oktober 1901 i och för tillsyn vid Husaby kyrkas restaurering upptäckte doktor Ekhoﬀ å ett par vågräta hällar nära Blombergs järnvägsstation ristningar af samma art som de vid Flyhof. Före afresan från orten företog han afklappning af en del af ifrågavarande hällar, men under arbetet inträﬀande hårdt regn förstörde så godt som alla afklappningspapperen. Endast två bilder, de här under *nr 1 och 2* införda, lyckades och tiden medgaf ej ett förnyande af arbetet.

Då jag sistlidne sommar en kortare tid uppehöll mig i Kinnekulletrakten gjorde jag, på doktor Ekhoﬀs uppmaning, försök att klappa af de öfriga bilderna. Ristningarna äro emellertid synnerligen grundt och illa knackade och hällarna delvis mycket vittrade och ojämna genom sprickor och glacialreﬀlor, hvarför det var ganska svårt att erhålla goda aftryck. Det lyckades ej håller att åstadkomma en sammanhängande bild af de ristade hällarna. De aftryck af enskilda partier, som här äro afbildade, torde emellertid vara tillräckliga för att gifva en tydlig föreställning om bildernas karaktär.

Platsen för hållristningarna är belägen vid vägskalet NO. om Blombergs järnvägsstation, mellan vägarna till stationen och Blombergs hamn. Detta vägskalets läge är enligt uppgift från orten omkr. 78,4 fot öfver hafvet eller omkr. 34,3 fot öfver Vänerns normalvattenhöjd. Hällarna äro liksom vid

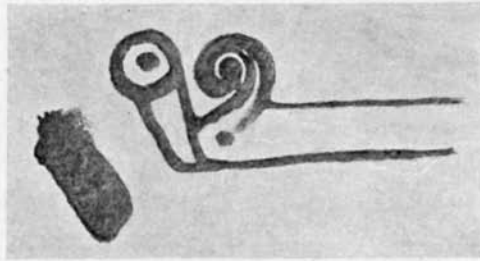


Fig. 1. $\frac{1}{10}$.

Flyhof nästan alldeles vågräta. De voro vid min ditkomst delvis betäckta med grus och torf. Sedan denna betäckning aflägsnats på alla "misstänkta" ställen — så godt sig göra

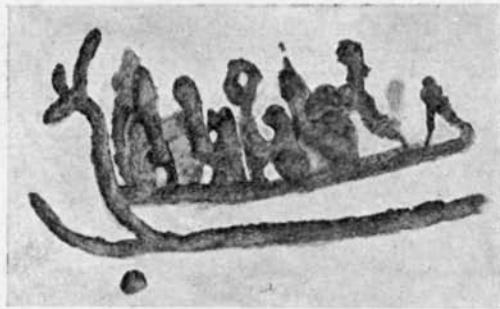
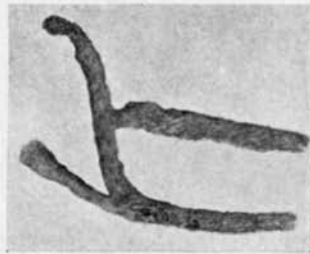


Fig. 2. $\frac{1}{10}$.

låt för vägens sträckning — och hållarna vederbörligen skurats och borstats, företogs själfva afklappningen.

Blombergsristningarna äro anbragta på samma "sandstens-klef" som de vid Flyhof, men på dennas sydvästra sida. Enär ristningarna på båda ställena äro anbragta i lika material, förete de samma allmänna utseende. I nyssnämnda

uppsats om Flyhofsristningarna yttras med afseende härpå: "Visserligen finnas några olikheter i utseende och anordning mellan Kinnekulle-ristningen och t. ex. de bohuslänska ristningarna, men dessa afvikelser hafva ej någon djupare grund, utan bero på yttre orsaker. Under det de senare i regel äro utförda på de af inlandsisen finslipade, hårda granithällarna, är den först nämnda anbragt i sandsten. Det mjukare materialet har förorsakat, att Kinnekulle-ristningens figurer äro djupare insänkta, samt hafva skarpere kanter, brantare väggar och konkav botten. Härtill kommer, att hvarje felhugg tydligare och mera störande framträder i den lösare sandstenen, samt att bildernas skarpa kanter dels genom denna form dels genom materialet varit mera utsatta för vittring. Kinnekulle-

Fig. 3. $\frac{1}{10}$.Fig. 4. $\frac{1}{10}$.

ristningens figurer framte därför ett betydligt klumpigare och mera oredigt utseende än de bohuslänska".

Denna beskrifning passar, som sagdt, äfven fullkomligt in på Blombergsrisingarna, fastän dessa synas mig vara från början grundare och sämre knackade än de vid Flyhof.

De allmännast förekommande bilderna på Flyhofsristningen äro de symboliska hjulen och skålformiga hålor. Båda dessa figurer förekomma däremot mycket sparsamt på Blombergsrisingen. Hjulet t. ex. träffas endast i tvänne exemplar, hvaraf det ena är synnerligen oredigt. Det andra är återgifvet här, *fig. 3*.

Skeppsbilderna åter äro, såsom på så många bohuslänska tafkor, de allmännaste på Blombergshällarna. De flesta af

fartygen äro emellertid ofullständiga: halfva, endast stäfvar, o. s. v. såsom några af bilderna visa, (fig. 1, 2 och 4). Fartygsformerna äro i öfrigt desamma som på de vanligen förekommande nordiska hållristningstaflorna och äro i likhet med dem dels bemannade, dels obemannade. Den å fig. 1



Fig. 5. $\frac{1}{10}$.

återgifna båten t. ex. visar en rätt stor släktskap med den här nedan (fig. 8) återgifna skeppsbilden från Gisslegärde i

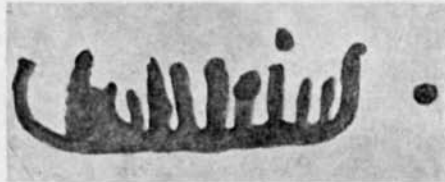


Fig. 6. $\frac{1}{10}$.

Bottna socken, Qville härad, Bohuslän¹⁾. Fig. 2 föreställer tydligen främre delen af ett skepp, bemannadt med krigare, hållande vapen i högsta hugg, och påminner denna framställning ganska mycket om ett af skeppen på plansch 42—43 nr 1, Tanums socken och härad, i L. Baltzers *Hållristningar*

¹⁾ *Bidrag till kännedom om Göteborgs och Bohusläns fornminnen och historia*, band II, sid. 154, 155. Emil Ekhoft: *Qville härads fasta fornlämningar*.

från Bohuslän. Å ett fartyg i gruppen *fig. 5* är tydligen ett djur, antagligen en häst, förd ombord, ett förhållande, som upprepade gånger förekommer på de bohuslänska hällristningarna. Å nyssnämnda grupp, *fig. 5* synas vidare trenne människobilder af den vanliga hällristningstypen, den sista



Fig. 7. $\frac{1}{10}$.

af de tre möjligen hållande en yxa öfver hufvudet. De båda skeppen, *fig. 6 och 7*, erbjuda rätt stor likhet med skeppen

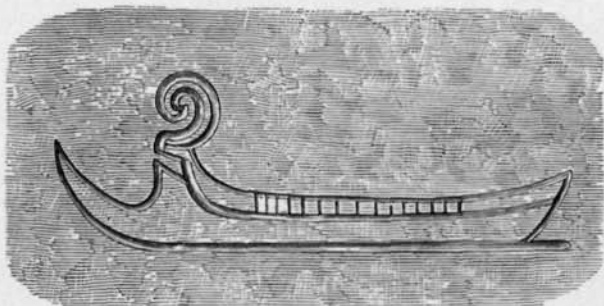


Fig. 8. Hällristning vid Gisslegärde i Bottna socken, Qville härad, Bohuslän. Fartyget är 4,6 fot långt.

på Flyhofsristningen. Slutligen återstår att nämna tecknet framför fartygsbilden å *fig. 1*, troligen framställande en fotsula. Fotsulor förekomma, som bekant, ofta på hällristnings-taflorna i Bohuslän och på den vid Flyhof finnas äfven ett par tydliga sådana.

På grund af de ofvan framhållna likheterna med de vanliga nordiska hällristningarna, särskildt de bohuslänska, lider

naturligtvis intet tvifvel, att Blombergsristningarna liksom de vid Flyhof tillhöra samma tid som de förstnämnda. Å Flyhofsristningen finnes afbildad en yxa, hvilkens synnerligen utpräglade form tillåter en ganska noggrann tidsbestämning af denna ristning. Uti ofvannämnda uppsats säges nämligen: "Dylika skaftcelter med utsvängd egg tillhöra den af Oscar Montelius i hans uppsats *Om tidsbestämningen inom bronsåldern* uppställda 2:dra perioden", hvilken enligt hans *Kulturgeschichte Schwedens*, Leipzig 1906, motsvarar 15—14:e århundradena f. Kr. Med afseende på Blombergsristningen kan man ej ange någon så noggrann tidsbestämning, då där ej finnas afbildade några sådana tydliga redskap.

Flyhofsristningarna upptäcktes händelsevis af ett par vallpojkar, som refvo undan några grästorfvor, Blombergs-hällarna voro delvis öfvertäckta med grus och grästorf och en myrstack dolde fig. 7. Har måhända på "Kullens" nedersta klef bronsåldersfolket på flera ställen ristat in berättelser om sina sjöslag, sitt hvardagslif och sin tro, nu dolda under skymmande myrstackar och vegetation?

TILL 700-ÅRSMINNET AF SLAGET VID LENA

(31 januari 1208)

AF

L. FR. LÄFFLER.

2. SÄGNEN OM ODENS DELTAGANDE I SLAGET VID LENA.



en mängd framställningar af svenska historien, utförligare och kortare, af mer vetenskaplig karaktär eller af läroboks eller läseboks natur, allt ifrån Loccenius (1654) till O. Sjögren (1902), återfinner man en uppgift om att Oden trots ha deltagit i slaget vid Lena, hvilken uppgift emellertid i olika historiska arbeten är mycket olika affattad. Det skall visa sig vara af ganska stort intresse